

Sitkei Dóra

A koreai Chuseok ünnepe régen és ma

A koreai emberek számára a Holdújév ünnepe mellett a legfontosabb koreai ünnep: *Chuseok*¹ 추석 秋夕 ünnepe. Hálaadó ünnep, melyet eredetileg a terménybetakarítás után tartottak, ezért magyarrá aratás ünnepének, aratási ünnepnek² vagy a leggyakrabban koreai hálaadásnak, illetve hálaadásünnepnek³ fordítják.

Az ünnepet az őszi napéjegyenlőség idején, a 8. holdhónap 15. napján tartják, mely a Gergely-naptár szerint szeptember 10-e és október első hete közé esik. Ezen a napon a legszebb az idő Koreában, nincs se hideg, se meleg, este telihold van,⁴ úgy tartják, hogy egész évben ekkor a legfényesebb a hold.⁵ Régen erre a napra már betakarították a terményt, és eljött a jól megérdemelt pihenés és az ünneplés ideje.⁶

Az ünnep eredete

Az ünnep első írott nyomait külső forrásokban találjuk. A kínai Három királyság 三國 (i.sz. 220–280) koráról a 3. században írt Sanguozhi⁷ 三國志 (Feljegyzések a Három királyságról) c. műben a következőket írja a szerző, Chen Shou 陳壽 a koreai emberek által végzett, istenek iránti tiszteletüket kifejező rituális ceremóniákról:

¹ A koreai elnevezések latin betűs átírásához az ún. átdolgozott latin betűs átírást (Revised Romanization of Korean), a japán szavak esetében a Hepburn-féle átírást, a kínai elnevezések latin betűs átírásához a *pinyin*t használtam.

² Henri MASPERO, *Az ókori Kína*, Gondolat, Budapest, 1978, 199.

³ Szellemi kulturális örökség Magyarországon, „Koreai Köztársaság – Ganggangsullae, hálaadás napi termékenységvarázsló szokás”, *szellemiorokseg.hu*.

⁴ SUH Cheong-Soo (szerk.), *An Encyclopedia of Korean Culture*, Hanseobon, Seoul, 2004, 450.

⁵ SHAFFER David E., *Seasonal Customs of Korea*, Hollym, Seoul, 2007, 128.

⁶ SUH, *i.m.*, 450.

⁷ Koreai elnevezése: Samgukji.

Májusban, amint befejeződik a vetés, a koreaiak rituális ceremóniát tartanak. Sokan összegyűlnek, majd több napon és éjszakán át énekelnek, táncolnak, isznak. Októberben betakarítás után ugyanígy ünnepelnek.⁸

Koreai néprajzkutatók szerint a Chuseok az őszi napéjgyenlőség idején tartott ősi sámánisztikus ünnepekből is származhat, mely ünnepek során a frissen betakarított termést felajánlották a helyi istenségeknek és az ősöknek.⁹

Kínában és Japánban is a nyár végén köszöntik az ősök szellemeit, de ezen országokban egy hónappal korábban: a hetedik holdhónap 15. napján ünnepelnek. (Kínában: Yu Lan 盂蘭, szellemfesztivál, Japánban: O-bon お盆 nevet kapott ez az ünnep.)

Kínában Chuseok idején, a nyolcadik holdhónap 15. napján az őszközép ünnepét (中秋节/ 中秋節 Zhongqiu Jie) tartják, mely ünnep a holdimádás – több mint háromezer éves – hagyományából ered. Először a Zhou-dinasztia 周朝 idején (i.e. 1045–256) nevezték el az ünnepet *őszközép*nek, s a Song-korban 宋朝 (i.sz. 960–1279) vált hivatalos ünneppé.¹⁰

Kínában ezen ünnep során a földművesek az aratás befejezését ünnepelték meg a Holdnak áldozva. Az ünnep legalább három napig tartott, zeneszó és maszkos játék is társult hozzá, a rítus és a jókedv teljessége végett.¹¹

A Chuseok-ünnep nevének etimológiája is a kínai őszközép-ünnephez köthető, elnevezése „őszi estét” 추석 秋夕 jelent, mely a kínai írásjelek Koreába kerülését követően van jelen Koreában, a *chu-jung* 秋中: „őszközép” (*chu* jelentése: ‘ősz’) és *weol-seok* 月夕: „teliholdas éjszaka” (*seok* jelentése: ‘éjszaka’) kifejezések összetételéből származtatható.¹²

Az ünnep Kínából történő áthagyományozásával kapcsolatban Shaffer (2007) a különbségeket hangsúlyozva elveti a koreai ünnep kínai eredetének lehetőségét.¹³

⁸ KIM Yukhoon, *A Korean History for International Citizens*, Northeast Asian History Foundation, Seoul, 2007, 11.

⁹ Korea University Institute of Korean Culture, „Social Life”, *Korean Heritage Overview 1.*, Korea University, Seoul, 1982.

¹⁰ ECSEDY Ildikó, *Hétköznapiak és ünnepek a régi Kínában*, Corvina, Budapest, 1990, 60.

¹¹ ECSEDY, *i.m.*, 66.

¹² CHOE Sang-su, *Annual Customs of Korea – Notes on the Rites and Ceremonies of the Year*, Seomun-dang Publishing Company, Seoul, 1983, 136.; NA Kyung Soo – CHAE Ria (szerk.), *Encyclopedia of Korean Seasonal Customs – Encyclopedia of Korean Folklore and Traditional Culture, Vol. 1.*, National Folk Museum of Korea, Seoul, 2010, 212–229.; 청갈매기blog, „추석(秋夕)의 유래 (A Chuseok eredete)”, blog.daum.net/smy-kr/8553325.

¹³ SHAFFER, *i.m.*, 129.

A japán Heibonsha Enciklopédiája szerint a Chuseok hagyománya a Tang-kori 唐朝 (i.sz. 618–907) Kínából került Koreába (majd pedig ezt követően innen Japánba).¹⁴

A Chuseok koreai eredetét alátámasztó legendák

Az első legenda szerint a Chuseok eredete egészen a Silla-királyság 신라 新羅 (i.e. 57– i.sz. 935) harmadik királya, Yuri király 유리이사금 儒理尼師今 (i.sz. 24–57) idejéig nyúlik vissza, amikor az uralkodó két csapat számára egy hónapon át tartó szövőversenyt rendezett, majd a nyolcadik holdhónap 15. napján hirdette ki a győztest. A vesztes csapatnak ételt, italt és szórakozást nyújtva kellett megvendégnie a győzteseket.¹⁵ Gabae-nek (가배 嘉俳/嘉排) nevezték el az ünnepet, mely kifejezésből a Chuseok régről hagyományozódó egyéb elnevezései is származhatnak: Gabaeil 가배일 嘉俳日, Gawi 가위, illetve Hangawi 한가위 (jelentése ókoreai nyelven: „nagy (*han*) őszközép (*gawi*) [-i ünnep]”), melyek közül a Hangawi volt a leggyakoribb.¹⁶

A másik legenda szerint ezen a napon győzte le az akkori Silla király a rivális Balhae-királyság 발해 渤海 hadseregét.¹⁷ A Balhae-királyság elleni győzelmet említi Ennin 円仁/圓仁 (posztumusz nevén: Jikaku Daishi 慈覺大師) japán *tendai* buddhista szerzetes is: Nittō Guhō Junrei Kōki 入唐求法巡礼行記 c. kínai utazásairól szóló naplófeljegyzéseiben, mely szerint a Shantungban élő Silla-királyságbeli emberek a 8. holdhónap 15. napján a Balhae-királyság feletti győzelmet ünneplik étellel, itallal, tánccal és énekléssel.¹⁸

Az ünnep ezen legendáit elevenítik fel a Chuseok-fesztiválokon megtekinthető harcművészeti bemutatók és a szövéssel kapcsolatos látványosságok.

Hagyományos népi multságok Chuseok ünnepén

Ezen a napon az ünneplés során a falubeli emberek többféle hagyományos népi játékot játszottak Koreában. Ezen játékok is az ősök számára történő áldozati rituáléból eredeztethetőek.¹⁹ Az egyik leghíresebb a *Gang-gang-sullae* 강강

¹⁴ SHIMONAKA Hiroshi (szerk.), *Heibonsha's World Encyclopedia*, Vol. 18., Heibonsha, Tokyo, 1988, 549.

¹⁵ The National Folk Museum of Korea/ „열두 달 세시풍속 (Népszokások hónapról hónapra)”, „추석의 유래 (A Chuseok eredete)”, *nfm.go.kr*; CHOE, *i.m.*, 135.

¹⁶ SUH, *i.m.*, 450.; *Encyclopedia of Korean Folklore and Traditional Culture*, *Encyclopedia of Korean Seasonal Customs*, „추석 秋夕 Chuseok Harvest Festival”, *folkency.nfm.go.kr*.

¹⁷ CHOE, *i.m.*, 135.; CSOMA Mózes, *Koreai csaták és harcosok*, Magánkiadás, Budapest, 2011, 35.

¹⁸ CHOE, *i.m.*, 135.

¹⁹ Dr. Birtalan Ágnes szóbeli tájékoztatása alapján.

슬래, mely elsősorban Honam tartományhoz kötődik. A faluból a hajadon lányok hagyományos *hanbok* 한복 韓服 viseletben kört alkotnak. Egyikük, aki a legszebben énekel, a kör közepébe áll. Először lassan énekel, majd mindenki belép, közben egyre felgyorsul a dal, ez alatt kört alkotva táncolnak. Amikor a dal csúcspontjához érnek, felemelik karjukat és toppantanak egyet.²⁰

A dal szövege:

Az égen sok a csillag,
Gang gang sullae.
Kedvesek a barátok és jó a föld/az udvar.
Gang gang sullae.
A fenyőerdőben sok a tűlevél.
Gang gang sullae.
A bambusz ligetben sok a bambuszlevél.
Gang gang sullae.
A holdfényben áll egy öreg fenyőfa.
Gang gang sullae.²¹

Hagyományosan különböző szövődalokat és népi balladákat is énekeltek e dal mellett. Pihenésképp különböző játékokat játszottak, mint például a „mezei egér játék” *jwinjwi saekki nori* 천쥐새끼놀이, a „békaballada” *gaegori taryeong* 개구리타령, vagy a „portásjáték” *munjigi nori* 문지기놀이, majd sötétedésig folytatták a körtáncot.²²

A táncot eredetileg az istenek szórakoztatására adták elő,²³ illetve termékenységvarázsló szokásnak is tartják. Az ünnepnek ez utóbbi meghatározása kapcsolatban áll a hajadon lányokra vonatkozó azon szigorú szabályokkal, melyek korlátozták a lányok viselkedését a mindennapok során: nem énekelhettek, nem maradhattak ki éjszakára. Chuseok ünnepe ritka kivételnek számított a szigorú normák alól.²⁴

A hagyomány a tánc másik eredetét is őrzi, mely több mint 400 évvel ezelőtre nyúlik vissza, az Imjin-háború 임진왜란 壬辰倭亂 (1592–1598) idejére.

²⁰ CHOE, *i.m.*, 136–139.

²¹ LEE E-Hwa, *Korea's Pastime and Customs*, Hangilsa Publishing Co., Gyeonggi, 2006, 170–172.; CHOE, *i.m.*, 136–139.

²² LEE, *i.m.*, 170–172.; *Encyclopedia of Korean Folklore and Traditional Culture*, Chuseok, *i.m.*

²³ *Encyclopedia of Korean Folklore and Traditional Culture*, Chuseok, *i.m.*

²⁴ Szellemi kulturális örökség Magyarországon, *i.m.*

A harctér közelében a nők csoportokban összegyűltek a hegyekben a tengerpart mentén és a *Gang-gang-sullae*-t énekelték, egyfelől abból a célból, hogy az ellenséget megtevesztve azt az érzetet keltsék bennük, hogy nagy véderők találhatók végig a tengerpart mentén, másfelől azért, hogy kikémléjék őket.²⁵

A *teknősbéka-játékban* (*geobug nori* 거북놀이) a fiúk, fiatal férfiak vesznek részt Chuseok estéjén. Kukoricalevélből készítenek egy nagy teknőst, melyet ketten magukra vesznek, ők alkotják az állatot. Így mennek a földművesek házaikhoz, ahol is a teknős elkezd mozogni, táncolni. Amikor elfáradnak, a teknős összerogy, mintha teljesen ki lenne merülve, s ekkor a vezetője azt mondja a ház gazdájának: „[A teknős] messziről jött, a Keleti-tenger felől, nagyon elfáradt. Élelemre van szüksége, uram.” A házigazda erre megkínálja őket rizssütéménnyel, étellel és gyümölcscsel. Erre a vezető így szól a teknőshöz: „Kedves teknős, sok finomságot kaptál, ki kell fejezned háládat. Na rajta.” Ekkor az állat felemelkedik, eljártssza utolsó jelenetét, majd továbbmegy egy másik házhoz. A teknősjáték valószínűleg azon a hiedelmen alapul, mely szerint a teknős sokáig él, soha nem betegszik meg, másfelől elűzi a gonosz szellemeket.²⁶

Számos helyen ezen a napon²⁷ tradicionális birkózást (*ssireum* 씨름) is tartottak, hogy megtudják, ki a falu, a város legerősebb embere. Régen a győztes egy erős bikát kapott.²⁸

Ahogy közeledett Chuseok napján az éjszaka, a nők befejezve aznapi munkájukat, az ételkészítést és felszolgálatát, a gyerekekkel kimentek egy közeli hegyre, vagy mezőre, hogy várják a Hold feljövetelét. Víttek magukkal ennyivalót, majd a helyszínre érve játékokat játszottak, miközben mindenki azon volt, hogy ő pillanthassa meg elsőnek a Holdat. Úgy hitték, hogy nagy szerencsében részesül, akinek ez elsőként sikerül. Emellett imádkoztak a Holdhoz családjuk és a falu jólétéért. *Holdköszöntésnek* (*Dalmaji* 달(月)맞이-nak) hívják az ünneplésnek ezt a részét. Ha a Chuseok Hold vörösen jelent meg, az azt jelentette, hogy az elkövetkező évben szárazság lesz. Ha ragyogóan fehér volt, akkor különösen nagy esőzések voltak várhatók az esős évszakban.²⁹ Mind Koreában, mind

²⁵ CHOE, *i.m.*, 139.

²⁶ CHOE, *i.m.*, 140–141.

²⁷ A tradicionális birkózás legjellemzőbb időpontja elsősorban a Dano-ünnep 단오 端午 (az 5. holdhónap 5. napja) volt. (Encyclopedia of Korean Folklore and Traditional Culture, Encyclopedia of Korean Seasonal Customs, „단오 端午 Danu Festival of the Fifth of the Fifth Month”, *folkency.nfm.go.kr*.)

²⁸ CHOE, *i.m.*, 142.

²⁹ SHAFFER, *i.m.*, 139–140.

Japánban szokás volt ezen a napon a telihold jellemzői alapján jósolni arra vonatkozóan, hogy milyen lesz az időjárás az elkövetkezendő évben.³⁰

Japánban a nyolcadik holdhónap 15. napján szintén a *holdnézést* (*tsukimi* 月見) ünneplik. Japánban a szárazföldről átkerült ünnepléssel kapcsolatos hagyományok a japán őshonos hagyományokra épültek rá, melyek a rizs- és egyes területeken az édesburgonya-betakarításhoz kötődnek. A mai napig Dél-Kína bizonyos területein a han-népesség nem a rizs, hanem a burgonya-betakarítást ünnepli ezen a napon.³¹

A telihold az agrártársadalmakban a prosperitás és a bőség szimbóluma. A koreai emberek számára a Chuseok idején látható telihold a rizsszemekkel teli rizsnövényt jelképezi. Úgy vélték, hogy az univerzum vitalitása ekkor éri el csúcspontját.³²

Milyen a Chuseok ünnepe manapság?

Erre a napra mindenki hazatér szülővárosába, hogy kifejezhesse tiszteletét az elhunyt családtagok iránt. *Bongának* (본가 本家) hívják az elsőszülött fiú otthonát, ahová a család összegyűlik. Manapság a koreaiak nagy része városban él, ezért amikor Chuseok idején mindenki elindul az elsőszülött fiú otthonába, mely általában vidéken található, mindez nagy közlekedési torlódásokat eredményez, mely a Chuseok egyik legjellemzőbb tulajdonsága az utóbbi időkben.³³

Chuseok kezdete előtt ellátogat a család az ősök sírjaihoz (*seongmyo* 성묘 省墓) és kigyomlálják azokat (*beolcho* 벌초 伐草). A család iránti kötelességnek tekintik ezen tevékenységeket, mely során egyúttal tiszteletüket is kifejezik az ősök előtt.³⁴

Chuseok előestéjén a családtagok összegyűlnek és együtt készítik az ünnep jellegzetes ételét, a *songpyeont* (송편 松餅 – az étel elnevezésének szó szerinti fordítása: fenyőtüskék [között főtt] rizssütemény).³⁵ A sütemény készítése újra összehozza a család tagjait. Rizslisztből készül a tésztája, melyből egy

³⁰ NA – CHAE, *i.m.*, 212–229.; SOGA Tetsuo (Ed.), *Encyclopedia Japonica*, Vol. 12., Shogakukan, Tokyo, 1970, 490.

³¹ SHIMONAKA, *i.m.*, 549.

³² NA – CHAE, *i.m.*, 212–229.

³³ Donald N. CLARK, *Culture and Customs of Korea*, Greenwood Press, London, 2000, 117.

³⁴ NA – CHAE, *i.m.*, 212–229.; Official Site of Korea Tourism. org, „Korean Thanksgiving Day”, asiaenglish.visitkorea.or.kr.

³⁵ NA – CHAE, *i.m.*, 212–229.; Encyclopedia of Korean Folklore and Traditional Culture, Chuseok, *i.m.*

nagykanálnyit kivesznek és megtöltenek vörös bab, gesztenye, őrlött szezám-mag, méz, illetve egyéb szezonális tápláló töltelékkel, melyet ezután általában félhold alakúvá formáznak. Miközben belekanalazzák a tölteléket, a sütemény készítői kívánnak valamit, majd visszazárásakor bezárják a kívánságot, hogy „ne essen ki”. Egy szólás szerint, aki a legszebb alakú süteményt készíti, annak lesz a legszebb a lánya.³⁶ Végül frissen szedett fenyőtűskék rétege közé teszik a süteményeket, így főzik meg őket gőz felett, aminek köszönhetően a fenyőtűskék jellegzetes mintázattal, valamint fenyőillattal látják el a süteményeket.³⁷ A koreaiak úgy hiszik, hogy a fenyőtűskék gőzében történő süteményfőzés megtisztítja a testet és jó szerencsét hoz a sütemény elfogyasztójának, a fenyőtűskékben található anyagok gyógyító és nyugtató hatással bírnak.³⁸

Elérkezik Chuseok reggele, ekkor az ősök tiszteletére (négy generációig visszamenőleg) ételeket ajánlanak fel, melyeket az asztalon szigorú szabályok szerint helyeznek el: észak felé a rizst és a levest, dél felől gyümölcsöket és zöldséget, nyugat felől és középre húsételeket, kelet felől pedig rizssüteményeket és italféleéseket helyeznek, mint például: *makgeollit* (막걸리), koreai rizsbort és *sojut* (소주), koreai rizspálinkát.³⁹ Régióként kis mértékben változhatnak ezek a szabályok.⁴⁰ A család a megemlékezés után elfogyasztja az ételeket, amivel szimbolikusan az ősök áldását veszi magához. Ezt az ételfelajánlást és az ételfelajánlás során a család férfitagjainak az ősök előtti tiszteletet kifejező, konfuciánus hagyományokban gyökerező meghajlását *chesának* (제사 祭祀) nevezik.⁴¹

A termésbetakarítás megünneplésekor az ősök szellemét váró, számukra felajánlott ételekkel megrakott asztal Kínában és Japánban is az egyik fő

³⁶ YOON Seo-seok, *Festive Occasions – The Customs in Korea*, Ewha Womans University Press, Seoul, 2008, 96.

³⁷ Barbara SHEEN, *Foods of Korea*, Kidhaven Press, Gale, 2011, 45–46.

³⁸ SHEEN, *i.m.*, 46.

³⁹ A makgeolli 막걸리-n kívül két másik koreai rizsbor, a *sindouju* 신도주 新稻酒 és a *dongdongju* 동동주 is gyakori szereplője Chuseok reggelén az étel- és itelfelajánlásnak. E két rizsbor különleges jellemzője, hogy adott évben, frissen betakarított rizsből készül, azt a szokást követve, hogy az évszak frissen betakarított gyümölcsseit, terményeit ajánlják fel az isteneknek. A *dongdongju* nevét a készülő ital felszínén úszkáló, lebegő rizsszemekről (*dong dong*) kapta. Az úszkáló rizsszemeket hangyákhoz is hasonlították, ezért *buuijunak* (부위주) is nevezték az italt, mely „úszkáló hangyás ital”-t jelent. (YOON, *i.m.*, 96.)

⁴⁰ Mindez az újévi ételfelajánlástól annyiban különbözik, hogy Chuseok idején a frissen betakarított rizsét, újévkor pedig a fehér *tteokgugé* (떡국), a rizssütemény levesé a főszerep. (Official Site of Korea Tourism. org, *i.m.*)

⁴¹ SUH, *i.m.*, 450.; NA – CHAE, *i.m.*, 212–229.; KIM Chonghon, *Korean Shamanism: The Cultural Paradox*, Ashgate Publishing Limited, Hants, England, 40.

jellegzetessége az ünnepnek. Az ősök iránti ezen megemlékezés után a család ellátogat a temetőbe az ősök sírjaihoz⁴².

Többféle eredetét említettük eddig Chuseok ünnepének, de a Jeolla 전라 全羅 tartományban tartott *olbe simni* 올베 심리 népszokás is megerősíthet minket abban, hogy Chuseok ünnepe elsősorban arról szól, hogy az emberek megköszönjék a jó termést őseiknek. A népszokás neve az *olbyeo cheonsin* 올벼 천신 (薦新) kifejezésből ered, melynek szó szerinti jelentése: „az új termés felajánlása az istenek oltárán”. Az *olbyeo* kifejezés a frissen betakarított rizsre utal.⁴³ A földművesek ezen a területen üstben frissen aratott rizst pörkölnek, majd szárítanak főzés előtt. Chuseok napján az oltárra helyezik az elkészült rizst, mellé szárított sárga brekegőhalat (*Larimichthys polyactis*), jécért, fehér retket és bort tesznek. A megemlékezés után a család elfogyasztja az ételleket. A szertartást végző házak kapujára rizs-, köles- és tarka cirok (*Sorghum bicolor*) kötegeket helyeznek.⁴⁴

Záró gondolatok

Chuseok idejére a koreai emberek befejezték az aratást és a földművesek számára eljött a jól megérdemelt pihenés ideje. Ünneplésük során nemcsak kikapcsolódtak, de egyúttal megköszönték őseik segítségét a jó termésért. A földművesek számára ez volt a legszebb időszak: „Bárcsak minden nap se több, se kevesebb ne lenne, mint Chuseok ünnepe (더도 말고 덜도 말고 한가위만 같아라⁴⁵)” – tartja a szólás.⁴⁶

⁴² Encyclopedia of Korean Folklore and Traditional Culture, Chuseok, *i.m.*

⁴³ YOON, *i.m.*, 96.; Encyclopedia of Korean Folklore and Traditional Culture, Chuseok, *i.m.*

⁴⁴ Encyclopedia of Korean Folklore and Traditional Culture, Chuseok, *i.m.*

⁴⁵ Seoul Global Center, “더도 말고 덜도 말고 한가위만 같아라 (Bárcsak minden nap se több, se kevesebb ne lenne, mint Chuseok ünnepe)”, global.seoul.go.kr.

⁴⁶ YOON, *i.m.*, 95.

Felhasznált irodalom

- CHOE Sang-su: *Annual Customs of Korea – Notes on the Rites and Ceremonies of the Year*. Seomun-dang Publishing Company, Seoul, 1983.
- CLARK, Donald N.: *Culture and Customs of Korea*, Greenwood Press, London, 2000.
- CSOMA Mózes: *Koreai csaták és harcosok*, Magánkiadás, Budapest, 2011.
- ECSÉDY Ildikó: *Hétköznapi és ünnepek a régi Kínában*, Corvina, Budapest, 1990.
- KIM Chongho: *Korean Shamanism: The Cultural Paradox*, Ashgate Publishing Limited, Hants, 2003.
- KIM Yukhoon: *A Korean History for International Citizens*. Northeast Asian History Foundation, Seoul, 2007.
- Korea University Institute of Korean Culture: "Social Life", Korean Heritage Overview 1. Korea University, Seoul, 1982.
- LEE E-Hwa: *Korea's Pastime and Customs*, Hangilsa Publishing Co., Gyeonggi, 2006. [Ju-Hee PARK]
- MASPERO, Henri: *Az ókori Kína*, Gondolat, Budapest, 1978.
- NA Kyung Soo – CHAE Ria (szerk.): *Encyclopedia of Korean Seasonal Customs – Encyclopedia of Korean Folklore and Traditional Culture, Vol. 1.*, National Folk Museum of Korea, Seoul, 2010.
- SHAFFER, David E.: *Seasonal Customs of Korea*, Hollym, Seoul, 2007.
- SHEEN Barbara: *Foods of Korea*, Kidhaven Press, Gale, 2011.
- SHIMONAKA Hiroshi (szerk.): *Heibonsha's World Encyclopedia, Vol. 18.*, Heibonsha, Tokyo, 1988. („月見tsukimi holdnézés” c. szócikk)
- SOGA Tetsuo (szerk.): *Encyclopedia Japonica, Vol. 12.*, Shogakukan, Tokyo, 1970. („月見tsukimi holdnézés” c. szócikk)
- SUH Cheong-Soo (szerk.): *An Encyclopedia of Korean Culture*, Hansebon, Seoul, 2004.
- YOON Seo-seok: *Festive Occasions – The Customs in Korea*, Ewha Womans University Press, Seoul, 2008.

Internetes források

Encyclopedia of Korean Folklore and Traditional Culture, Encyclopedia of Korean Seasonal Customs, „추석 秋夕 Chuseok Harvest Festival”, *folkency.nfm.go.kr* http://folkency.nfm.go.kr/eng/dicMain/S2_index.jsp?sub_url=dicParser.jsp%3Fref%3DS%26DIC_ID%3D1673 [2012.12.28.]

Encyclopedia of Korean Folklore and Traditional Culture, Encyclopedia of Korean Seasonal Customs, „단오 端午 Dano Festival of the Fifth of the Fifth Month”, *folkency.nfm.go.kr* http://folkency.nfm.go.kr/eng/dicMain/S2_index.jsp?sub_url=dicParser.jsp%3Fref%3DS%26DIC_ID%3D1234 [2014.06.02.]

Official Site of Korea Tourism.org, „Korean Thanksgiving Day”, *asiaenglish.visitkorea.or.kr* http://asiaenglish.visitkorea.or.kr/ena/SI/SI_EN_3_6.jsp?cid=811663 [2012.12.28.]

Seoul Global Center, “더도 말고 덜도 말고 한가위만 같아라 (Bárcsak minden nap se több, se kevesebb ne lenne, mint Chuseok ünnepe)”, *global.seoul.go.kr* http://global.seoul.go.kr/webzine/2011_september/sub011.html [2014.02.15.]

Szellemi kulturális örökség Magyarországon, „Koreai Köztársaság - Ganggangsullae, hálaadás napi termékenységvarázsló szokás”, *szellemiorokseg.hu* http://www.szellemiorokseg.hu/index.php?menu=111&pmenu=52&m=unesco_listak&ul_id=20 [2014.02.20.]

The National Folk Museum of Korea, „열두 달 세시풍속 (Népszokások hónapról hónapra)”, „추석의 유래 (A Chuseok eredete)”, *nfm.go.kr* <http://www.nfm.go.kr/Data/cMaug.jsp> [2014.03.07.]

청갈매기blog, „추석 (秋夕)의 유래 (A Chuseok eredete)” <http://blog.daum.net/smy-kr/8553325> [2014.02.13.]